

I have no Time / Nie mam czasu

Mladen Stilinović: książki artysty

18 listopada 2010 – 16 stycznia 2011

Kurator: Ana Janevski (ana.janevski@artmuseum.pl)

Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie zaprasza na pierwszą w Polsce prezentację książek artystycznych jednego z czołowych artystów chorwackich, Mladena Stilinovicia. Wystawa pokazuje książki z lat 1972-2010.

Stilinović wkroczył w świat sztuk wizualnych we wczesnych latach siedemdziesiątych w byłej Jugosławii. Wcześniej zajmował się przez pewien czas poezją i filmem eksperymentalnym. W swej rozległej praktyce artystycznej, korzystając z różnorodnych mediów, Stilinović obnaża i kwestionuje znaki wszelkich ideologii, kształtujących współczesne społeczeństwo. Już od samego początku odkrywał w swojej sztuce prawdziwą naturę symboli, najtrafniej dających wyraz panującej wówczas ideologii. W myśl zdania zaczerpniętego z pism rosyjskiego literaturoznawcy Michaiła Bachtina „język jest ideologicznym znakiem par excellence” - artysta właśnie język sytuuje w centrum zainteresowania.

Realizując swoje wczesne prace poetyckie i filmowe, Stilinović zainteresował się książkami artystycznymi, które nadal tworzy własnoręcznie, w pojedynczych egzemplarzach bądź w limitowanych nakładach, wykorzystując proste materiały - zdjęcia, wycinki z gazet, zapisane kredkami i ołówkami kartki papieru, teksty pisane na maszynie, itp. Artysta realizuje w ten sposób artystyczną strategię „zubożenia“, uzyskując pewien rodzaj autonomii i niezależności od systemu. Dodatkową zaletą książek jest możliwość ich masowego rozpowszechniania i swoboda komunikacji wynikająca z funkcjonalnego, bezpośredniego i demokratycznego charakteru druku.

W połowie lat 70. prace Stilinovicia często pokazywane były w ramach działań wystawienniczych w otwartej przestrzeni organizowanych przez Grupę Sześciu Artystów z Zagrzebia, której był członkiem. Jego książki trafiły następnie do galerii i muzeów. Można je było także oglądać w mieszkaniu artysty. W druku znalazły się tylko niektóre z nich, jednak specjalnie na warszawską wystawę powtórnie opublikowano książki „Fryzjerzy” z 1975 i „Spotkania energetyczne” z 1981 roku. W tej pierwszej wyraźnie widać skupienie uwagi na socjalistycznym mieście oraz fascynację artysty przedmiotami wzornictwa, takimi jak szyldy, witryny, znaki. W drugiej zaś, pod wpływem wydarzeń politycznych lat 80. pochłonięty historią i przyjmujący krytyczną postawę artysta podejmuje temat absurdów rzeczywistości i skostniałych struktur społecznych. Jedną z zaprezentowanych na wystawie książek nosi tytuł „Artysta przy pracy” (1978). Składa się z serii wizerunków artysty śpiącego lub pogrążonego w rozmyślaniach. Z kolei w „Cenie lenistwa” z 1993 roku Stilinović oświadcza, że „sztuka bez lenistwa nie istnieje”.

Książki Stilinovicia można postrzegać jako zakorzenione w swoim czasie medium, które buduje właściwy sobie rodzaj dramaturgii, wymykający się zasadom konwencjonalnej narracji – jeśli mamy do czynienia z opowieścią, to jedynie taką, która rozgrywa się intuicyjnie, w umyśle czytelnika.

W komunizmie prace artysty charakteryzowała rozbudowana warstwa symboliczna, zaś osią jego praktyki stało się badanie relacji między czerwienią a zjawiskiem pracy. Jako znak, kolor czerwony zajmował w repertuarze komunistycznego państwa szczególne miejsce, dlatego też stał się punktem wyjścia wielu prac Stilinovicia. Za przeciwieństwo czerwieni artysta uważał mieszczkański jego zdaniem róż, któremu również poświęcił uwagę. Podczas wojny, gdy Jugosławię rozerwano na kawałki, Stilinović stworzył serię obiektów w bieli, wyrażającej ból i zgryzotę. Po upadku komunizmu, artysta dotykał kwestii współczesnej hegemonii języka angielskiego, czego doskonałym przykładem jest praca „Artysta, który nie zna angielskiego to żaden artysta“ (1994-96).

Tytuł wystawy zaczerpnięty z pierwszej faktycznie wydrukowanej książki Stilinovicia, „I have no time“ („Nie mam czasu“, 1979) nie traci na aktualności. „Napisałem tę książkę nie mając czasu. Stąd moja prośba do czytelników, by również czytali ją, kiedy nie mają czasu“. W duchu zabarwionej melancholią, subtelnej ironii Stilinović pokazuje w jaki sposób wielokrotnie powtarzane hasła stają się mantrą, współczesną modlitwą.

O tym jak prace artysty odnoszą się do współczesności Branka Stipancic pisze:

„W latach 70. i 80. Stilinović czerpał tematy z życia społecznego, szyderczo rozkładając na czynniki pierwsze klisze słowne i wizualne. Jednak język dzisiejszego społeczeństwa także obfituje w sprzeczności. U podstaw prac artysty leży analiza języka, odsłaniająca mechanizmy jego powstawania w procesie artystycznej kreacji, zaś różnorodność kontekstów odpowiada za polifoniczny charakter twórczości. Artysta często zabiera głos w sprawie stosunków władzy, kształtujących niewidoczne gołym okiem mechanizmy życia codziennego. Dobiera tematy jednocześnie wieczne i wszechobecne – mity naszej cywilizacji, takie jak praca, czas, pieniądze, komunikacja, sztuka. Czasem odnosi się do nich wprost, kiedy indziej woli postawić na manipulację, paradoks, ironię czy humor. Oprócz tego, z powodzeniem wydobywa cząstki elementarne i sytuacje, składające się na dzieło sztuki. Być może najbardziej czytelne jest to w tych książkach, w których wyraźniej słychać ugodowy ton w sprawach materialnej rzeczywistości dzieła sztuki, jego analizy i klasyfikacji oraz przywłaszczania „przestrzeni artysty“ na kartce papieru, odwrotu do przestrzeni prywatnej: Dopóki artysta gotów jest poruszać kwestię tych fundamentalnych odniesień do swojego dzieła, zagadnień językowych i kwestii społecznych, jego prace zachowają szczerą, której czas nie zdoła nigdy 'przekupić“.

Wystawie towarzyszyć będzie rozmowa z Mladenem Stilinovićem i Piotrem Rypsonem w piątek 19 listopada o 18.30 w Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie.

Prezentowane na wystawie książki były dotychczas pokazywane m.in. na wystawie „Subtraction of Zeroes“ („Odejmuwanie zer“) w Centrum Sztuki Współczesnej Platform Garanti w Stambule w 2008 roku, w Van Abbemuseum w Eindhoven oraz w ramach wystawy „Mladen Stilinović: Artists Books“ zorganizowanej wiosną 2010 roku przez portal e-flux na uczelni Copper Union w Nowym Jorku.

Mladen Stilinović urodził się w 1947 roku w Belgradzie, mieszka w Zagrzebiu. W latach 1969-76 twórca filmów eksperymentalnych. Członek Grupy Sześciu Artystów (1975-79), w latach 1982-91 prowadził galerię PP w Zagrzebiu. Jego prace przyjmują formę kolaży, fotografii, książek artystycznych, obrazów, instalacji, akcji, filmów i wideo. Od 1975 roku można je było zobaczyć na licznych wystawach indywidualnych i zbiorowych na całym

świecie, np. Biennale w Wenecji w 2003, documenta 12 w 2007, 11. Biennale Sztuki w Stambule w 2009 roku.

W Polsce artysta uczestniczył w wystawie zbiorowej „Kiedy rano otwieram oczy, widzę film / Eksperyment w sztuce Jugosławii w latach 60. i 70.“ w Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie w 2008 roku, „Nowoczesna sztuka Jugosławii“ w Galerii Współczesnej w Warszawie w 1976 i „Nowe zjawiska w sztuce jugosłowiańskiej“ w warszawskiej Zachęcie w 1982 roku.

Wystawa zrealizowana dzięki wsparciu **Ministerstwa Kultury Republiki Chorwacji i Urzędu Miasta Zagrzebia.**

Sponsorem wystawy jest **Korn/Ferry International sp. z o.o.**

Muzeum pragnie podziękować za wsparcie wystawy Panom: **Adamowi Niewińskiemu, Krzysztofowi Nowakowskiemu** oraz **Andrzejowi Sykulskiemu**, członkom Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie.

Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie
ul. Pańska 3
00-124 Warszawa
tel. +48 22 596 40 10
www.artmuseum.pl
Prasa: www.artmuseum.pl/prasa
prasa@artmuseum.pl